

Norge, Sverige og Intervensjonen.

Den 24. april ble det i den norske sending fra London offentliggjort en del opplysninger om og kommentarer til forhandlinger mellom den norske og den svenske regjering om spørsmålet svensk intervensjon i Norge i krigens slutfase. Da vi har inntrykk av at meldingene delvis er blitt misforstått og at deres innhold særlig lett blir forvansket i muntlig gjengivelse, skal vi forsøke å presisere hva som egentlig ligger i dem.

Selve saksforholdet er følgende: Den norske regjering har henvendt seg til den svenske i anledning av den situasjon som kan oppstå når de tyske tropestyrker i Tyskland har kapitulert eller hele Tyskland er besatt. Det vil da i Norge fremdeles stå en stor, ganske slagkraftig armé, og det er mulig at den ikke vil kapitulere, men kjempe videre til siste slutt, terrorisere befolkningen, gjennomføre omfattende ødeleggelser etter mønstret av hva som skjedde i Finnmark osv. Den norske regjering har henledet den svenskes oppmerksomhet på muligheten av en slik situasjon, og henstilt til den å være beredt til en innmarsj i Norge.

Den svenske regjering har til dette svart at den ikke kan tenke seg at de tyske styrker i Norge ikke vil kapitulere når Tyskland er besatt og krigen i virkeligheten avsluttet, og den er av den oppfatning at hvis den går til å øke sin beredskap med sikte på en mulig innmarsj i Norge, vil det bare virke utfordrende på tyskerne, kanskje vanskeliggjøre en fredelig løsning og utsette den norske befolkning for et øket trykk.

Det er det som foreligger. Som man vil se, er det ikke tatt noe som helst standpunkt til realiteten, som er den: Vil svenskene gripe inn i Norge hvis de tyske styrker her ikke kapitulere, men kanskje endog øker terroren og herjer landet? Svenskene har ikke gitt noe negativt svar på dette; de har bare sagt at de finner en slik utvikling i Norge usannsynlig. Den norske regjering lener til å ha et noe mørkere syn på saken, men det skulle ikke behøve å gjøre til stridende standpunkter når det gjelder det vesentlige, nemlig spørsmålet om svensk intervensjon under de og de gitte omstendigheter. Det er selvsagt heller ikke i vår interesse at svenskene rykker inn i Norge hvis det er noen mulighet for at tyskerne i ro og orden nedlegger sine våpen. Man kan vurdere denne mulighet forskjellig, men at den eksisterer, er ganske klart, og så lenge den gjør det - og kanskje er voksende - ville det selvsagt være galskap å gjøre Norge til krigsskueplads igjen.

Selv om man regner med en overveiende sannsynlighet for tysk kapitulasjon i Norge, er det imidlertid ganske klart at man ennå ikke på noen måte kan se bort fra den annen eventualitet: at tyskerne vil kjempe, at de går til terror og ødeleggelser, at de kanskje kommer i innbyrdes strid og kaos inntrer. - At svenskene under de omstendigheter kan forbli passive, kan vi vanskelig tro. Det vil humanitære hensyn, hensynet til Sveriges egne interesser og dets plass i framtidens Europa forby.

Hvordan svensk beredskap for en slik situasjon best skal ordnes, er en mer underordnet ting, som det må kunne gå an å finne en form for. Hovedsaken er at svenskene ikke helt ser bort fra muligheten av forhold her som vil nødvendiggjøre en svensk innmarsj, og at de er klar over at den i tilfelle må kunne skje så raskt og med så stor tyngde som overhodet mulig.

- 0 -

9 losbåter med losene ombord ankom forleden til svenske havner etterat bevegnete avdelinger fra hjemmestyrkene hadde bordet dem i forskjellige havner i den østlige del av Oslofjorden og beordret dem til Sverige. Omtrent samtidig ankom 6 danske losbåter på samme måten fra Danmark.

- 0 -

UKEN SOM GIKK (19. - 25. april)

Östfront og vestfront er nå på midtavsnittet smeltet sammen i en veldig, krigsavgjørende omfatningsoperasjon mot de tyske hovedstyrker i Brandenburg. Stormsentret i storslaget er Berlin, hvor det kjempes forbitret i gatene. Byen er praktisk talt omringet, (etter de siste meldinger helt omringet) og russerne er alt herrer over nesten 2/3 av rikshovedstaden. Kampene i selve byen har ikke vart mange dagene, og russernes framgang hittil tyder på at forsvaret ikke tilnærmedesvis blir ført med den kraft og utholdenhet som preget kampene f. eks. i Budapest eller Breslau. Andre meldinger vitner om at der hersker panikk og oppløsning. Om Hitler, som det oppgis, virkelig befinner seg i byen, er tvilsomt. En melding korrekt, må det bety at han skjønner alt er tapt og vil arrangere en slags heltedød i håp om å skape en legende til stimulans av tysk nasjonalisme i en senere omgang.

Sør for Berlin har ringen praktisk talt lukket seg. Amerikanerne har erobret Leipzig og rykket videre mot Elben, mens russerne på sin side fra Neisse-linjen har slått fullstendig gjennom den tyske front og på en rekke steder nådd Elben mellom Dresden og Wittenberg. Man har inntrykk av at møte mellom hærene fra øst og vest alt kunne ha funnet sted, men at det med vilje av en eller annen grunn er sinket. Det er også mulig at det eksisterer en avtale mellom de allierte om at det er russerne som skal ta Dresden, idet amerikanerne i denne sektor har vært påfallende passive i de siste dagene.

I den store Elben-bue vest for Berlin, hvor amerikanerne har et brudehode på østbredden sør for Magdeburg, er det heller ikke satt i gang noen offensiv fra vest i siste uke. Det kan muligens skyldes at det eksisterer en avtale om at russerne skal rykke fram til Elben (som visstnok er demarkasjonslinjen for det område av Tyskland som russerne skal okkupere), men det kan også ha sin grunn i at de amerikanske styrker må ha noen tid på seg for oppladning og for å bringe sine lange bakre forsyningslinjer i orden. - Hvorom alting er, i Brandenburg-kjelen vil en meget vesentlig del av de gjenværende tyske styrker gå sin undergang i møte, enten nå russerne gjennomfører de bevegelige operasjoner alene (og amerikanerne bare tar i mot de retirerende tyske styrker), eller ikke. Dermed er Tysklands skjebne militært beseglet, og de gjenværende styrker delt opp i en rekke store motier, som nå blir utsatt for samordnede angrep fra vest- og østhærene.

Sørfronten. Etter å ha skåret over Tyskland etter Main-linjen har de vestallierte innledet en kjempemessig omfatningsoperasjon mot Bayern, og det er her uken har bykket de største begivenheter på vestmaktenes front.

For det første har 1. franske armé isolert en lomme med visstnok ganske store tyske styrker i Schwarzwald, dels ved et stöt sørover langs Rhinen som har ført til erobringen av bl.a. Freiburg, dels ved et stöt via Stuttgart, som også er erobret, og over øvre Donau i Sigmaringen-avsnittet og fram til Bodensjøen og den sveitsiske grense. Ved Ulm har franskmennene oppnådd kontakt med 7. amerikanske armé, som etter den fullstendige erobring av Nürnberg også med stor fart har rykket sørover, nådd fram til Donau på bred front i avsnittet mellom Ulm og Ingolstadt, og på en rekke punkter gått over elva. Amerikanerne har praktisk talt nådd fram til Augsburg og truer dermed allerede München, nazismens "hellige"by, Astødet for Hitlers første politiske manøvrer og første mislykte kuppforsøk.

Interessante strategiske perspektiver åpner seg gjennom den nye stilling den amerikanske 3. armé har satt inn. Den opererte i forrige uke i det nordvestlige hjørne av Tsjekkoslovakia, hvor den bl.a. tok Asch, men synes nå å ha avdelt en større styrke for et kraftig panserframstöt omtrent rett sørover, langs randen av Böhmerwald. Det har nå nådd helt fram til byen Re-

gen (ca. 80 km rett vest Regensburg) og står bare 30 km fra Passau, en by som ligger ved den østerrikske grense, hvor Inn faller ut i Donau. Hensikten med dette stöt kan være dobbelt, dels kan det sikte på i samvirke med russerne (som kommer østfra opp Donaualen og nærmer seg Linz) å avskjære Tsjekkoslovakia fra Østerrike etter Donau-linjen - dels kan hensikten være i samarbeid med 7. armé og franskmennene å legge en kjempetang om det sørlige Bayern og Schwaben, med München og det hele. 3. armé, som er amerikanes mest mobile og slagkraftige og har et særlig tallrikt panser, er kanskje sterk nok til å forfølge begge disse viktige operative mål samtidig. Situasjonen får et ekstra pikanteri ved at Inn- og Salzach-dalen fører opp til Berchtesgaden, Hitlers "ömerede" (et par mil sør for Salzburg) Dette område skulle være sentrum for den sørtyske alpefestning, hvor nazistene skulle utkjempe sin siste seige kamp.

I alle tilfeller har de allierte nå både fra øst og vest allerede gjort ganske dype innbrudd i festningsområdet, holder på å splitte det opp og setter seg i besiddelse av dets forterreng i et tempo som ikke lover godt for de tyske planer om en langt uttrukken gerilje i fjellene.

Nordfronten er den som i siste uke har budt på de minste bevegelser. Den viktigste begivenhet er det britiske gjennombrudd 20. april over Lüneburger-heden til Elbens nedre løp og Hamburg. Hansabyens sørlige forstad Harburg er tatt, og Hamburg selv ligger under artillerifeld. Østenfor har britene nådd Elben på bred front og har opprettet kontakt med amerikanerne slik at elva nå praktisk talt langs hele sitt løp markerer grensen for de vestalliertes framrykning. Om britene skal bli stående langs elvelinjen eller sammen med russernes flankestyrker rettet en samordnet offensiv mot Mecklenburg og de gjenstående tyske Østersjøhavner, vil den nærmeste framtid vise.

Både ved Hamburg og ved Bremen er den tyske motstand ennå ganske hard men stormen på Bremen er nå innledet etterat byen har avslått et kapitulasjonstilbud. Skotske tropper er trengt inn i forstedene. Byen er forøvrig praktisk talt avskåret.

I det hardt prøvde Nederland rykker britiske styrker nå fram sør for Zuider-sjøen mot Utrecht og Amsterdam, og står 15 km fra den siste by.

Italia-fronten. Erobringen av Bologna, som ble meldt 21. april, brakte om siden også for alvor den italienske front i rulling. De allierte hadde her lenge bare kunnet kjempe seg fram skritt for skritt under stötet nordvestover mellom Apeninene og Comacchio-sjøen, en trang front med et utall av tvergående vassdrag. Bolognas fall betyr imidlertid at tyskernes flanke lås er sprengt og deres viktigste trafikksentrum satt ut av spillet. De allierte kunne nå utvikle sine styrker på Possetta over en bred front, og de tyske styrker ble kastet tilbake i uorden mot elvelinjen. I rask rekkefølge ble Ferrara og Modena tatt, og de allierte kunne rykke fram til Po, som 8. armé alt har satt over på flere steder. Det er hittil tatt 40 000 fanger i dette avsnitt, og restene av 5 tyske divisjoner klemmes sammen i en lomme sør for Po. I det vestlige kystavsnitt er flåtehavna Spezia tatt.

Gjennombruddet i Italia, hvor den tyske front er blitt holdt med stor seighet, er meget viktig fordi det betyr at de allierte også fra denne kant rydder Alpefestningens forterreng, og fordi de med sin langt større bevegelighet har muligheter for å omgå og tilintetgjøre betydelige styrker av den tyske Italia-armé (mellom 25 og 30 divisjoner), som det sikkert var meningen å søke trukket opp i Alpene. Det begynner å se nokså problematisk ut med bemanningen av den siste bastion, som i nord er praktisk talt avskåret fra de tyske hovedstyrker. Titos melding om at Susak er tatt og at det kjempes i Fiumes gater viser at de allierte begynner å bli temmelig nærgående også fra den kant.

Luftfronten. Da en tysk jagerflyver i denne uken skulle lande på den flyplassen han var startet fra, fant han plassen besatt av amerikanerne. Han forsøkte å gå ned på en annen aerodrom, men fant at denne i mellomtiden var tatt av russerne. Da han ville gå ned på en 3. flyplass, viste det seg at tyskerne hadde ødelagt denne. Den tyske flygeren landet da på den amerikansk-okkuperte flyplassen og bega seg i all. fangenskap. Hans uheldige erfaringer demonstrerer på en slående måte Luftwaffes dilemma idag. Klemt

mellom de framrykkende russiske og anglo-amerikanske armeer mister det tykke flyvåpen daglig flere av sine uerstattelige baser, og situasjonen forverrer ettersom de mektige all. flyvåpen kan konsentrere sine angrep mot stadig færre mål. Luftwaffe kjemper en fortvilet dødskamp. "Es geht jetzt um die Existenz", som Goebbels ynder å uttrykke det.

Rundt Berlin hadde tyskerne samlet en styrke på 1000 jagere for å forsvare rikshovudstaden. I dagene 19-23 april mistet Luftwaffe 411 av disse jagerne. Det russiske flyvåpen behersker luftrommet over Berlin totalt. De voldtge styrker av russiske bombe- og kampfly går ned over hustakene og deltar i gatokampene. De rydder kvartaler ettersom marktroppene rykker fram og tar seg av spesialmål og harde motstandssentra med raketter, bomber og kanoner. Om natten får berlinerne besøk av britiske Mosquitoes, opptil 6 ganger på én natt. Flyalarmen er konstant, sier tyskerne. Görings drøm om hvorledes luftkrigen skulle føres over fiendens byer, er nå kommet til klassisk utførelse av - de allierte flyvåpen over Tusenårsrikets hovedstad. Warsjawa - Kristiansund - Rotterdam - Belgrad gjentar seg, på tysk jord.

I England oppheves mørkeleggningen. Fra 23. april behøver ikke de britiske husmødre å trekke for blandingsgardinene. Hitlers "Coventrisierung" og "Ausradierung" ligger langt tilbake. VI og V2 har ikke vist seg siden skjærtorsdag og himmelen over øriket gjenlyder bare av brummingen fra RAFs og USAFs mektige armadaer. I denne uken tok de all. i bruk en ny rakettdrevet bombe under angrep mot E-båthavnen i Ijmuiden. Rakettbomben sendes ut med en hastighet på 1200 km i timen og eksploderer først etter dyp penetrasjon.

Foruten mot Berlin har ukens all. luftoffensiv vært rettet mot Bremen og Kiel, flyplasser i Sänder-Jylland og en rekke trafikksentra i Sør-Tyskland. Onsdag kastet RAF 6 tons bomber mot Hitlers borg i Berchtesgaden og store styrker av bombefly bombet Skodeværkene i Pilsen. Utenfor den hollandske kyst har all. fly senket og skadet 60 skip og 100 prammer på én uke. Under angrepet mot Swinemünde 16. april ble Tysklands siste store krigsfartøy, Tommeslagskipet "Lützow" senket med 6 tons bomber. I et budskap til det hollandske folk melder SHAEF tirsdag at de all. flystyrker vil bli satt inn i en storstiltet redningsaksjon for den utsultede befolkning i tysk-okkupert Nederland. Store mengder beholdere med mat og næringsmidler vil i kommende tid bli kastet ned dag og natt og befolkningen anmodes om å fordele forsyningene.

I det fjerne østen har amerikanerne utført sitt første jagerangrep fra Iwojima mot Tokio. På Okinawa har japanerne bare en flyplass igjen, og mot de japanske flyplasser på Kiushiu har store styrker Superfestninger rettet en rekke kraftige angrep. Fra disse flyplasser angriper japanske fly den amerikanske landgangsflåte utenfor Okinawa.

Appell fra H.L.

Den nazistiske arbeidstjenestes ledelse har besluttet å samle tusenvis av norsk ungdom i leire. Noen steder er innkallingen begynt. Du norske gutt og jente som blir utkalt, for landets og din egen skyld skal du ikke møte. Det store spørsmål for alle nordmenn idag er dette: Hvordan blir slutten på krigen? Hva vil de 200.000 tyskere foreta seg før de tvinges til å legge ned våpnene? Overkommandoen har gjentagende ganger inntrængende framholdt at vi i de nærmeste uker kan bli utsatt for de hardeste prøvelser under krigen. Vi ser hvordan tyskerne over alt og også i Norge forbereder seg på kamp. Vi må være klar over hva som kan komme til å hende. Det er landssvik å samle seg i leire for arbeidstjeneste. Ingen vet hvor krigen kan komme til å rase. Vi vet at det høyere befall i arbeidstjenesten står på tysk side. Innkallelser til arbeidstjeneste er mobilisering for fienden, og arbeidstjenestens uniform er fiendtlig uniform. Forstår du hva det vil si å være i uniform hvis krigen kommer? Vær våken! De strøk som gjør minst motstand vil komme i den farligste stilling. Vi sier til både foreldre og gutter og jenter: Husk når ordren kommer å nekte arbeidstjeneste. Det er en ordre fra Hjemmefrontens Ledelse. Hold sammen og samråd dere med andre som er innkalt. Lytt etter gode råd. Vær sterk, gjør andre sterke!

Sist torsdag gikk kvinnelig ATs lokaler i Pilestredet i luften.

San Francisco - konferansen.

Den 25. april ble de forente nasjoners konferanse om den framtidige sikkerhetsorganisasjon åpnet i San Francisco med en tale av den nye amerikanske president Truman, overført fra Washington. 1200 delegerte fra 45 nasjoner er kommet til San Francisco for å drøfte Dumbarton Oaks-planene under forsete av den amerikanske utenriksminister Stettinius.

Det har i det siste vært en del vansker i forbindelse med den diplomatiske forberedelse av denne konferanse, som har så viktige oppgaver og hvis resultat kan få så avgjørende betydning for verdens framtid. For det første ble det offentliggjort at Russland hadde krevet særskilte stemmer på konferansen - for den Hviterussiske Sovjetrepublikk og for Ukraina, slik at russerne i alt disponerte tre stemmer. (De hadde opprinnelig ønsket å få 16 stemmer, en for hver av alle sovjetrepublikkene, men dahadde Roosevelt i Jalta svart med å foreslå at U.S.A. skulle ha 48 stemmer, en for hver av forbundsstatene!). England og Amerika gikk med på å støtte Russlands krav om tre stemmer. Amerika ville opprinnelig også kreve tre stemmer, men frafalt, da forslaget vakte tildesl sterk misnöye blandt de mindre nasjoner. Britene forföyer på forhånd over 6 stemmer: England, Canada, Australia, Sörafrika, New Zealand og India, idet dominions og India regnes som selvstendige nasjoner. Ut fra dette er det ikke så underlig at Russland (og Amerika) gjerne vil ha öket sin stemmavekt. Spörsmålet skal endelig avgjöres av konferansen.

I realiteten er det av temmelig underordnet betydning, for det er ganske klart at internasjonale avgjörelser under ingen omstendighet kan avgjöres etter enkle aritmetiske regler. Stormaktene politiske og militäre tyngde er et faktum en ikke kan komme forbi, og det er äpenbart at Sovjets eller U.S.A.s standpunkt har större vekt enn f. eks. Nicaraguas, enten stormaktene disponerer en eller flere stemmer. Det er en annen side av det kjernespörsmål som San Francisco-konferansen skal ta standpunkt til, nemlig den särlig framskutte rolle stormaktene er tiltenkt i det foreslåtte sikkerhetsråd, hvor de faste medlemmer får en dominerende innflytelse hvor en stormakt skal kunne nedlegge veto mot beslutninger om maktandelse mot noen stat. Fra forskjellig hold er ordningen kritisert som demokratisk, men den er iallfall realistisk, for i vår tid er freden avhengig av at de dominerende stormakter kan samarbeide, og man kan på den annen side si at det er et underlig demokrati som vil gi én nasjonal enhet på et par millioner mennesker like stor innflytelse på verdens affärer som en stat med 140 eller 180 millioner.

Den annen anstöttsen var - som så mange ganger för - det polske spørsmål. Det har hittil ikke vært mulig å få dannet en representativ polsk regjering av folk både fra emigrasjonen og fra den opprinnelige Lublin-komité, som nå residerer i Warszawa som Polens provisoriske regjering. Russerne foreslo at denne regjering skulle sende delegerte til Frisco, men dette forslag ble avvist av England og Amerika. Polen blir säledes ikke representert.

Det tredje därlige varsel för konferansen var meddelelsen om at den russiske delegasjonen ikke, som forutsatt, kom til å omfatte Molotov, mens de to andre store sendte sine utenriksministre. Etter oppfordring av president Truman gikk imidlertid Stalin med på å sende Molotov allikevel, i stedet for å la delegasjonen ledes av den russiske Washington-ambassadör. Denne gestus like etter Roosevelts död gjorde et meget gunstig inntrykk, og Molotov dröfflet i siste uke de internasjonale problemer i Washington under forberedende konferanser med Eden, Stettinius og Chinas representant.

San Francisco-mötets utsikter bedömmes derfor nå noe mer optimistisk, og man må med spent interesse imötese resultatene.

- 0 -

Färlig mann. Johan Lindra Lie, f. 21-5-09, Stenstgt. 42, V. Aker, ansatt i Norges Häringssamband, men f. t. avgitt til Norsk Gassgenerator-styre, utgir seg under sine inspeksjonsreiser för å være god jössing, men er färlig angiver. Se opp!

- 0 -

Följ parolene! I tiden framover må man legge särlig stor vekt på parolene og direktive fra Överkommandoen og Hjemmefrontledelsen. Ä följ parolene og sprä dem videre fort og riktig, blir meget viktigere enn ä ligge på gulvet ä merke av med röd blyant på kartet de tyske byene som er tatt idag. Man må trene seg opp i ä huske og gjengi meldinger helt riktig. Og man må aldri la være ä slå ned på rykter og ünöyaktigheter. Det er höyst sannsynlig at tyskerne vil försöke seg med falske paroler för ä skape forvirring. Gi derfor aldri meldinger videre när du ikke har sikre kilder.

- 0 -

Väre hjemlige nazister kan bare oppnä ä öke ödeleggelsen i landet vårt, hvis de griper til väpen mot sine landsmenn i sluttfasen. Dessuten oppnä de en ting til: för eller senere döden. Hvis de derfor blir mobilisert, bör de för sin egen skyld og för landets la være ä möte opp, og i steden holde seg skjult.

- 0 -

Takk för oppmerksomheten! Nazistene utgir en meget slött ettergjort provokasjonsavis under titlen "Fritt Land". Siste nr. av dette organ, datert 13. april, ble tirsdag 23. april utdelt i Briskebystreket av uniformerte statspolitifolk! Foruten en del helt falske paroler inneholdt dette nr. följende omtale av "Kronikken" som vi tillater oss ä sitere som et smigrende vitnesbyrd om den vekt man i disse kretser legger på ä hindre utbredelsen av vårt blad (at "Radionytt" skulle ha inneholdt en slik meddelelse som nevnt, er naturligvis også et rent falsum):

"Advarsel! - I siste nr. av Radionytt ser vi at den "frie" avis "Kronikken" skal være en provokasjon utgitt av nazistene i den hensikt ä skaffe forbindelser innen hjemmefronten, samtidig som de akter ä utbygge et stort fordelingsapparat som de, när tiden er inne, kommer til ä sende til Grini.

Vi har lönge vært i tvil om denne avis's opprinnelse da den plötselig dukket opp helt utenför vår kontroll. Dens innhold var imidlertid så godt Hjemmefrontstoff at vi ikke riktig kunde tenke oss muligheten av at det dreide seg om en provokasjon. No forstå vi de svenske hensikter som nazi-provokatörerne har med utgivelsen av dette blad. Vi advarer alle våre folk mot ä ha noe med "Kronikken" ä gjöre, les den ikke. Brenn den, eller best av allt, send den tilbake til nazistene, slik at de klart og tydelig får se at alle gode nordmenn er fullt klar over det sjöffe spill som her drives."

- 0 -

Norske flygere i en Wing tilhörende den annen taktiske flystyrke er blitt tildelt utörkelsesstegn för sine bedrifter under kampene i vest. Wingen regnes blandt de beste, og har skutt ned nesten 200 färdilige fly. Den har särlig utmerket seg i kampen mot utskyttingsbasene för de tidligere brukte tyske V-väpen.

- 0 -

Koalisjon i Finland. De sosialdemokratiske og folkedemokratiske riksdagsgruppene samt agrarforbundets riksdagsgruppe har avgitt en fällus erkläring om samarbeid i riksdagen. Da disse partier tilsammen har 3/4 majoritet i riksdagen, får erkläringen stor betydning för landets politiske framtid.

Som basis för samarbeidet ligger ifölje erkläringen följande program-punkter:

1. Den finske utenrikspolitikken bör drives på den mäte de allierte nasjoner har utpekt för ä sikre vår selvstendighet og vår uavhengighet.
2. En innenrikspolitikk bör följes som sikrer alle borgere demokratiske rettigheter og tar sikte på ä opprettholde det gjellende demokratiske og parlamentariske system.
3. Man bör följte en planmessig ökonomisk politikk, som tar sikte på ä heve levestandarden för det arbeidende og mindre bemidlede folk.

Om utenrikspolitikken heter det at Finlands forhold til alle demokratiske stater, fremför alt Sovjetunionen, bör bygge på oppriktlig gjensidig tillit og höyaktning, sä värlig fredstilstand kan oppnäes. En intens kulturell og komersiell forbindelse bör innledes, fremför alt med Sovjetunionen og de skandinaviske landene, men også med alle andre främskrittssvovnlige folk.

- 0 -

"Om den ubevisste nazisme."

heter en artikkel i siste nr. av Håndslag. Vi tillater oss å gjengi den i noe forkortet form.

"I tre, fire og til seks år har de okkuperte land nu levd under tysk nazistisk herredømme. Overalt har motstanden gjort seg gjeldende, på de fleste steder i stigende grad ettersom måneder og år er gått. Stemningen er blitt stadig mer fiendtlig overfor både de tyske og de hjemlige nazister. Kampen er blitt skjærpet, motstandsfronten styrket, hver enkelt kjempende patriot er blitt klokere, mere erfaren, mere herdet i kampens løp. Man har oppnådd en stadig sikrere og mere illusjonsfri innsikt i nazistenes metoder. Idag skl det falle Hitler, Himmler, Goebbels, Göring og alle deres underordnede meget vanskelig å få et anstendig menneske i det okkuperte Europa til å tro et eneste ord av det de sier. Men ikke nok med det. De okkuperte befolkninger har utviklet et meget finere øre enn tidligere for visse falske betoningar, visse arter av smart med forloren patos, visse sorter av slø overtalelseskunst. Folk er på en og samme tid blitt mere vare for hele denne propagandeaen, og mere immune mot den.

Allt sammen bare godt og vel. Det er virkelig grunn til å håpe, at visse arter av svindel herefter vil ha vanskeligere enn før for å lykkes, så lenge den nu levende og kjempende generasjonen er i sin kraft. At en del blåöiethet, en del usaltet god tro, en del hjertelig naivitet samtidig er gått til sine fedre, får vi ta med på kjøpet.

Men dette later jo storartet. Vi skulle med andre ord komme ut av den nye kampen med bedre forståelse, færre falske illusjoner, bedre innsikt, om en så må si, i djevelens list og renker enn vi før hadde. Og samtidig med mere tro - fordi folk nesten overalt har overtruffet forventningene og gjort vår forhåndsangst til skamme. - Det finds imidlertid en del skygger i bildet - en del fenomener som overraskende få er klar over.

I disse tre, fire, fem årene har folk i de okkuperte land vært utsatt for en helt ensidig "opplysning". Alle de organer og institusjoner som tidligere tok sig av folks veiledning og opplysning på de hundre måter som et moderne samfunn krever er blitt slått i stykker. Aviser og tidsskrifter er blitt forbudt eller nazifisert, universiteter stengt, skoler nedlagt, møteforbud innført, all fri foredragsvirksomhet stoppet, all forbindelse med det "fiendtlige utland" sperret, alle selvstendige organisasjoner innen for åndslivet bremsset eller hindret. I en rekke okkuperte land er radioen forbeholdt de "partitro".

Men aviser fortsetter å utkomme. De gamle redaktørene og journalistene er som regel blitt fjernet og erstattet med nazister eller folk som finner seg i å skrive med påholden penn. -- Abonnemangsmassen er stort sett den samme. --- Disse avisene blir bare lest "fordi man nå engang leser aviser". Men man tror ikke på det som står der.

Alt så skulde - enda en gang! - alt være godt og vel.

Da undervunderer vi allikevel dr. Goebbels. - En avis i et okkupert land inneholder ikke bare krigsnyheter og politiske ledere. Den inneholder prat og kåserier, idrettsnytt, lokalnytt, smånytt, ting om mat og klær og hundre andre ting. I alt dette stoffet er det at tendensen smugles inn. Dr. Goebbels og hans skole har gjort denne art av innsmuglet tendens til en kunst. Nazistisk tendens, anti-demokratisk tendens, antisemitisk, anti-russisk, anti-alliert tendens smugles - helst så usynlig som mulig - inn i utrolig mange tilsynelatende "nøytrale" notiser.

Alle - eller nesten alle - leser avisen hver dag. Og alle - eller nesten alle - vilde som sagt med hån avvise den tanken at de skulde la sig påvirke av den slags aviser. Derfor leser de med god samvittighet. - De lar sig ikke lure. Og litt etter litt, i løpet av 3,4,5 år, skjer det noe. Tusener av "opplysninger" er blitt levert av denne avisen, og lest. Gjennenskuet, lest under mest, men lest. Eller ikke gjennenskuet, og lest uten protest. Og som regel glemt.

Det er nå ikke all som blir glemt, forresten. Det er noe som heter gjentagelsens hemmelighet.

Selv den sterkeste har sine svake dager. Selv den mest trovende har sine stunder av tvil. På en slik dag, i en slik time leser man avisen, og tenker plutselig: Gud vet om det ikke er noe i det allikevel? Det der har

de iallfall rett i. - Så glemmer man det også.

Det er mange grader av glemsel. Halvglemt sitter det igjen en og annen sjofel anekdote om en jøde, en og annen lögnaktig historie om en kjent russer eller engelskmenn eller amerikamer. Halvglemt, eller helglemt, men liggende på lager, til å mobiliseres på kommando.

Tilsammen danner disse hel- og halvglemte tingene en vev, et mønster av falsk, ondssinnet og forlig "opplysning". Ondssinnet og farlig bl.a. av den grunn, at når det er gått en viss tid så husker folk frødeles, eller kan bringes til å huske den ene, den andre, den tredje av alle de tusen tingene. Men de husker ikke hvor de har fått det fra alt sammen.

En setning har man kunnet høre ikke så sjelden i senere tid, uttalt av såkalt skikkelige folk: Men dette partivesenet, det var nå en uting! - Meningstyranniet, det ene partiet, diktaturet ligger som kim i den ene uskyldige setningen.

Den ubevisste nazisme finner selvsagt næring fra andre kilder enn den ansrettede pressen. - Man kan ikke i Arevis kjempe mot en effektiv motstander uten at man til en viss grad blir nødt til å bruke hans egne metoder. Mot disiplin må der settes disiplin, mot terror må der til en viss grad settes terror. Når hensikten helliger alle ens motstanders midler, blir en selv under tiden nødt til å bruke grove midler. Hvis kampen under disse forhold varer lenge, vil det ikke kunne unngåes, at noe av mentaliteten fra denne kamp-tiden lister sig inn i sinnet hos den enkelte. Det kan skje på forskjellig vis og av høist forskjellige årsaker. Hos enklere folk (ofte de beste i kampen) kan det skje fordi det ikke fins tilstrøkkelig med kunnskaper og tenkning som åndelig motvekt. Hos andre kan det være selve nytelsen ved utøvelsen av makt som virker bestikkeide. Husk - ingen av oss kan stå frem på torvet og si: Hos mig fins det intet som er beslektet med den nazistiske mentalitet. Noe av den fins hos alle. Og krigen selv - kampene på hjemmefrontene like vel som de regulære krigshandlinger - begunstiger mange av disse tendenser.

Den brutale tiden brutaliserer oss. I nødvendig psykisk selvforsvar avstumpes vi når det gjelder andres lidelser.

For nazistene er denne avstumpingsprosess både program og plikt.

Med eller mot vår vilje faller de fleste av oss i denne tiden for den fristelse å vurdere et folk efter dets militære prestasjoner. Vi ler av italienerne, fordi dette elskverdige, vuntre folket ikke hadde lyst til å dø haltdøden i en krig det aldri hadde ønsket sig. - For nazistene er det prinsipp og program å vurdere et folk ut fra dets militære egenskaper.

Under kampen, av hensyn til kampen finner vi oss i en mengde tvang. Vi sier: Ett er viktig - å seire. Det som tjener seiren er godt. Det felles kniv må gå foran den enkelte rett. - Det er oppstått - nødvendig og unngåelig og i beste mening - et meningstyranni. I kampens hete viser vi - og må vi vise - utålmsomhet mot den som avviker. - For nazistene er alt dette noe selvsagt, noe innlysende riktig til enhver tid. For oss andre burde denne art av tyranni helst ikke bli en behagelig vane.

Flere ganger i det foregående er ordet effektivitet blitt nevnt. Nazistene dyrker det ordet, det begrenset. Og i tider som dem vi nettopp har gjennomlevet og delvis ennå gjennomlever kan det være fristende å ta del i den dyrkelsen. Ikke meget kan være verre enn udyktighet, sommel, ineffektivitet på avgjørende steder i avgjørende øieblikk. Denne gang holdt varden på å gå djevelen i vold bl.a. av den grunn. Men la oss ikke derfor sette op en nazistisk avgud som heter effektivitet og dyrke den med knefall. Skal menneskeheten videre så må vi gi oss tid til å lete, tid til å famle, tid til å gå tilbake noen skritt å se oss om.

Hensikten er ikke å preke pessimisme. Det fins ingen grunn til det. Komplottet mot menneskeheten mislykkedes denne gang, men uten sår og skrammer er vi ikke kommet fra det. Vi har en vei å gå tilbake igjen - til sivilt, sivilisert tenkesett - for vi for alvor kan ta fatt på veien videre frem.

- 0 -

Hollandsk status.

500.000 hollendere er deportert til Tyskland. 130.000 hollandske jøder er ikke lenger i live. 120.000 hollendere ble sendt som "kolonisasatører" til de tyske østområdene, en del av dem er nå befridd av russerne. 25.000 hollendere er henrettet under okkupasjonen og betydelig flere har mistet livet un-

er motstandskampen. 300.000 livet under jorden da invasjonen begynte. Over 100.000 hollendere ble etter invasjonen tvunget over i tysk arbeidstjeneste. En ser nå praktisk talt ikke en mann i befolkningens daglige liv og ferdsel.

Matrasjonene sank katastrofalt i løpet av vinteren: kaloriemengden gikk ned fra måned til måned - 1.000 - 800 - 600 - 450 inntil den for en måned siden var mellom 320 og 350 kalorier om dagen. Det forteller en del om situasjonen, når man sammenholder dette tallet med situasjonen i Frankrike: 1.400 kalorier, Belgia 1300, Storbritannia 2.600 (det gjennomsnittlige fysiologiske minimumskvantum). I det befridde Holland lå rasjonene for en måned siden på omtrent 1.200 kalorier.

- 0 -

Av en rapport fra Trondheim.

Tyskerarbeiderne har det ikke fullt så fett lenge som før. Arbeidstiden har heller økt, mens lønningene har gått den andre veien. Arbeidsstokkene blir også innskrenket. På Ørlandet f. eks., der det i 1942, den gang lærerne ble tvangsendt dit, arbeidet 3-4000 mann med storslagne flyplassenlegg, er det nå bare litt over hundre. Noe lignende er det på Vårnes flyplass. På utøst-havna inne på Ledemoen ble for en måned siden alle norske arbeidere fjernet. Der arbeider nå bare tyskere og andre utlendinger. - Til synelatende uanfektet av krigens gang driver tyskerne her opp og befester seg både i og utenfor byen. Værførlig med arbeidskraft fra fanger og egne folk, så har de innledet snart en ny festning. Det gir uhyggelige perspektiver på det skulle komme til kamphandlinger.

Men ute i verden skjer de store seirer i så rask takt at optimismen og livsmotet døyver under over matmangel, krigstrusler og naziterror.

- 0 -

Konsentrasjonsleirene skal aldri glemmes.

Under framrykningen i Tyskland har vestrektene gjort ende på lidelsene for atskillig tusener mennesker som har sittet innesperret i tyskerne spesielle torturkammer, konsentrasjonsleirene. Topunktet av grotesk mishandling av mennesker fikk amerikanerne være vitne til da de rykket inn i Buchenwaldleiren nær Weimar. Her møtte de alt hva man i fantasien kan forestille seg om halvdes lidelser og torturmidler. Fangene var alle mer eller mindre vrak, halvblinde av sult eller tuberkulose. Nå var det ca. 20.000 av dem, men det hadde ikke vært uvanlig å ha et beløp på opptil 80.000 fanger. 60.000 mennesker var omkommet i tidens løp i denne leiren og det var neppe noen som kunne komme fra det med livet etter flere års opphold her. Det var tydeligvis meningen at det skulle være slik. Tyskerne hadde ikke brydd seg synderlig om å fjerne de døde. De var stablet opp hverandre som svære vedstabler i en stalbygning. Det nytter ikke å beskrive forholdene i detaljer. Ord kan ikke dekke på langt nær disse menneskers lidelser, for oss er det bare å få bekreftet på nytt de fakta som vi har kjent til under hele Naziregimet, og som er enn noe annet er betegnet de for dette, nemlig den djervolke torturering og massedyrding av uskyldige mennesker. Amerikanerne innkalte tyskerne i byen som vitner til grusomhetene i leiren for at de skyldige kunne trekkes til ansvar, og for at den tyske befolkning med sine egne øyne skal få se gjerningene til sine landsmenn. Men det store spørsmål er dette: hvad føler den alminnelige tysker når han stilles ansikt til ansikt med ufremmede? Han kan umulig ha vært uvitende om at dette har gått i arv, men han føler sannsynligvis ingen skamfølelse overfor det han får se. Det er ikke hans skyld, mener han vel, han har vært redd for konsentrasjonsleirene selv. SS-folkene, som tid ligene var fargevaktene, som nå må bære lik fra leiren til gravstedene under bevokning av amerikanske maskinpistoler, har de nok heller ingen fellesskamsfølelse med, de har vært redd for dem, og er ikke medskyldige. Det tyske folk er apatisk idag og uten skyldfølelse for selv de mest himmelropende grusomheter som er blitt begått i og utenfor Tyskland av det tyske folket.

Men om ikke tyskerne selv forstår hvad de har gjort så må dog hele verden få vite den fulle sannhet om de begåtte gjerningene. Det må aldri glem-

mes hvad disse mennesker har fått seg til å gjøre med kaldt blod, ikke fordi hevnen og hatet til forbryterne er viktig, men fordi vi alltid må være på vakt så de ikke får anledning til å gjøre det en gang til i historien. I den anledning har et visst antall medlemmer av det engelske underhus reist ned til Buchenwald for å se hvad som har foregått. Nå er de vendt tilbake til England og vil avgi en rapport til underhuset om det de så.

Konsentrasjonsleirene skal aldri glemmes, de vil stå som spøkelses for kommende generasjoner og få dem til å være på vakt mot tyskerne, så slike syke tilbøieligheter aldri mer slipper til.

- 0 -

Kirkens kamp og virke.

I den våpenløse kamp vi har ført mot undertrykkorne, har kirken stått på en framskutt plass. Få av kirkens menn har solgt seg til fienden og misbruker sitt kall til beste for svikerne. - Kirken har stått urokkelig i sin kamp for den enkelte til å følge sin samvittighet. Dette uavkortede krav førte til at kirken så seg nødt til å bryte med staten og har siden påsken 1942 virket som fri folkekirkelike uten støtte og tilknytning til de nåværende "statsmakter". Kirken har måttet bære tunge ofre, og de tyskinnsatte myndigheter har etter evne forsøkt å legge hindringer i veien for den fri kirkes virke. - Kirkens kamp har styrket dens autoritet, og dermed også dens ansvar for tida som kommer. Vi har vendt oss til en av prestene for å høre kirkens mening om forskjellige spørsmål.

- Var det inngrep i kirkens funksjoner som fårårsaket kampen, eller var det kirken som reiste seg mot statens hensynsløse undertrykkelse av all frihet?

- Begge de nevnte sider av kirkens kamp går i ett hele tiden, men den første aksjon fra kirkens side var biskopenes hyrdebrev av 15. jan. 1940 som særlig behandlet hirdens brutalitet og Høyesteretts tilbaketreden. Siden gikk kampen mot statens overgrep mot kirken og mot statens undertrykkelse hånd i hånd: Biskopenes brev mot ungdomstjenesten framkom 10 dager før deres embetsnedleggelse (14. og 24. feb. 1942). I kirkens bekjennelse "Kirkens Grunn" av 5. april 1942, hvor prestene begrunner sin embetsnedleggelse er begge de 2 sider av kampen utførlig behandlet. Det er opplagt at kirkens kamp ville være kommet, selv om staten ingen overgrep hadde gjort mot kirkens indre liv, for kirken har ikke kunnet tie til urett i folkelivet.

- Hvordan var de første kampår?

- Kirkens kamp begynte umiddelbart etter 25. sept. 1940, og var først rettet mot inngrepene i de kirkelige radioutsendinger. Siden gikk det slag i slag inntil idag. - Mange følte det som en skuffelse at kirken gikk med på å sløyfe kongen i den offisielle kirkebønn. Men det hadde vært helt umulig å ta kamp på et så direkte politisk spørsmål, og det ville stått i strid med den vanlige holdning innenfor alle leire i kampens begynnelse: å bøye seg for okkupasjonsmakters faktum, men reagere på alle overgrep mot folkeretten.

- Hva var den direkte årsak, og når så kirken seg løs fra staten?

- Den direkte årsak var den blanke avskjedigelse av domprost Arne Fjellbu og siden en del andre prester. Men det lå et helt kompleks av årsaker under, frem for alt loven om ungdomstjenesten, om lærersambandet og arrestasjonen av lærerne den 20. mars 1942. Biskopene nedla sine embeter 24. feb., prestene 5. april 1942, og opphørte dermed å være statsambetsmenn, hvor ved det ble et faktisk brudd mellom kirken og det nåværende statsstyre.

- Har kampen vedvart, eller har staten oppgitt å få en ordning?

- Kampen har vart til idag, og vil vare til kirken eller nazismen er utryddet. Statsstyret har gjentagen ganger forsøkt forhandling, men uten resultat. Fengsling og forvisning av prester fortsætter stadig og hver uke bringer bud om nye overgrep. I alt er der vel 40 fengslede og ca. 110 forviste prester.

- Hvorledes arter menighetslivet seg der det ved siden av den fri kirkes prest er innsatt naziprest?

- Nazipresten er helt isolert. Ofte legger han svære hindringer i veien, men det hender også at den annen prest får preke etter tur.

- I de fleste prestegjeld når vel den fri kirke grunnen alene?

- Ja, skjönt henved 20% av alle prestegjeld ved fengsling eller forvisning er berøvet sin prest.

- Betrakter da departementet et slikt prestegjeld som ubesatt?

- Kirkedepartementet betrakter embetsnedleggelsen som ulovlig og derfor ugyldig, og ser på de prester som har nedlagt, men som ikke er avsatt (det er det store flertall) som ordinære om enn illojale embetsinnehavere. Denne holdning ble departementet nødt til å ta, etter at det så at de voldte somme trusler ikke nytt og det ikke turde la alle prester fjerne.

- Hvorledes arbeider kirken idag?

- Som før krigen, med flg. endringer: a) prestene er ikke lenger statsembetsmenn, og anerkjenner ikke de nye biskoper, prester eller menighetsråd, b) prestene betrakter de gamle biskoper som sine foresatte.

c) prestene forsetter ikke kirkelig vielse, men velsignelse av borgerlig stiftet ekteskap. d) prestene tar ikke mot lønn. Hertil kommer en del mindre ting, som det ikke er nødvendig å ta med.

- Ønsker kirken å bli statskirke igjen, fins det blant kristenfolket retninger som fortsatt ønsker en fri kirke?

- Det store flertall innen kirken ønsker å vende tilbake til statskirkeformen, men med større selvstendighet innenfor denne ramme. Herfra er det et langt skritt til de få og ubetydelige kretser som ønsker en fri folkekirke.

- Hvis vi forutsetter statskirke, mener De kirken utelukkende vil holde seg til forkynnervirksomhet og de vanlige kirkelige funksjoner?

- Enten kirken blir statskirke, fri folkekirke eller endog frikirke vil dens virksomhet i det vesentlige være den samme: forkynnelse av Guds ord og forvaltning av sakramentene. Likedan vil kirken i hvertfall ta opp ansvaret for folkelivet, men statskirkeformen gir større sjanse til å gjøre kirkens syn gjeldende.

- Chr. Bruun sa i 1931 at kristenfolket og hadde plikt mot fedrelandet og burde ta del i det politiske liv. Har det religiøse liv i disse årene styrket denne pliktfølelse, og tror De kirken vil ta del i samfunnslivet etter krigen, eller mener De Gudsdyrkelsen er det vesentlige?

- Det norske kristenfolk har alltid vært sterkt politisk og samfunnsmessig interessert, og at ansvarskjenslen overfor alt folkets liv er utdypet under krigen er sikkert nok. Alt som vil angå folket vil angå kirken. Men ingen luthersk kristen kjenner noen motsetning mellom fedrelandskjærlighet og Gudsdyrkelse. Tvert om: jo bedre kristen, jo bedre nordmann.

- Vil kirken gjennom sin forkynnelse legge vekt på å framelske demokratiske egenskaper, og vil kirken ikke bare verne om det enkelte menneskes rettigheter, men også positivt medvirke til å utvide og befeste disse egenskaper?

- Kirkens oppgave er å forkynne Guds lov og evangelium, og den kan ikke ta noe annet hensyn. Men kirken vet, hva alle burde vite, at uten kirkens budskap om det enkelte menneskes verdi, ukrenkelighet og ansvarlighet er demokrati umulig. Den innerste årsak til diktatur er alltid gudløshet.

- Innebærer ikke det kristne krav om absolutt undarkastelse en hindring for fri tenke og fri åndsvirksomhet, som etter gjør det mulig for autoritære systemer å vinne innpass?

- Tvert om er anerkjennelsen av den sanne autoritet - Gud - forutsetningen for frigjørelsen fra alle falske autoriteter. Kirken vil hevde åndsfrihet for alle, unntagen for åndsfrihetens fiender.

- Tror De kirken i framtida kommer til å virke sterkere for bedre humanitære forhold, f. eks. bedre boliger og sosiale trygder, som utvilsomt skaper lykkeligere og sunnere mennesker. Eller vil kirken med støtte i den kristne morallære gå til angrep mot retninger som ut fra de bestående forhold forsøker å minske elendigheten, f. eks. ved barnebegrensning?

- Kirken har alltid vært levende opptatt av de sosiale forhold. Alle de første sosiale og humanitære institusjoner i vårt land er grunnlagt av kirken (sykehus, skoler, forsorgvesen, barnehjem etc.), og den dag i dag er kirken i første rekke når det gjelder alt hjelpearbeid. Uten tvil vil det sosiale ansvar bli trull opp på bredere basis etter krigen. Det forplikter når restene av Den Midlertidige Kirkeledelse i 1942 ble satt på Grini p.g.a. opposisjon, ikke mot en indre kirkelig anliggende, men mot loven om arbeidsmobilisering. Kampen for sosial rettferd og trygghet vil sikkert

finne langt større forståelse innen kirken etter krigen. - Men barnebegrensning vil kirken - i likhet med alle fornuftige mennesker - se som en jammerlig løsning av sosial nød. Da er familievennlig politikk og trygging av livsvilkårene en ganske annen livets løsning. Barnebegrensning satte inn hos de mest velstillede og må ansees som et forfallstegn. Noe annet gjelder den medisinske begrunnede prevensjon. Ellers vil kirken kjempe for livskår som kan gi basis for sunt familieliv med mange barn.

- Har kirken i denne mørketid i sin forkynnelse lagt vekt på opplysning og fri tankevirksomhet, eller har man lagt mest vekt på sant Gudsliv?

- Sant Gudsliv er den beste opplysning og forutsetningen for all åndsfrihet. Uten kristendom ingen åndsfrihet fordi makten da alltid vil tre i rettens sted.

- Har søkningen til kirken og kristenlivet vært levende i kampårene?

- Kirkesøkningen har vært jevnt økende de siste 20 år og også i krigstiden. De store blaff omkring sensasjonene i 1942 gjorde nok sitt til at økningen fikk større fart. Kirkesøkningen har i vinter vært større enn noen sine.

- Har den vidstrakte emisjonsvirksomhet som ofte medfører vekkelser og transetilstand vært noen styrke i denne tiden? Har kirken fått støtte i kampen fra disse retninger?

- Det fins en vekkelstyppe som bevirker verdensfjernhet og nasjonal ansvarsløshet, men det fins lite eller intet av den uten hos enkelte sekter, som riktignok har hatt vind i seilene i de siste år, særlig i de strøk hvor prestene er drevet bort.

- Hvorledes stiller kirken seg til sluttoppgjøret? Går kirken inn for en kraftig opprensning?

- Oppgjøret må finne sted på rettferdighetens grunn, etter lov og dom, og kirken vil sette meget inn på å unngå lynchjustis. Der hvor rettferdigheten har skjedd fyldest og vedkommende får anledning til å vende tilbake til samfunnets normale liv, vil kirken arbeide for at det kan skje tilgivelse og forsoning, såfremt vedkommendes forhold til sin borgerplikt er blitt et annet. Kampen for forsoning, i familiene, i bygd og by og mellom folkene vil gå inn som et ledd i kirkens forkynnelse. Men forsoningen kan bare skje på grunnlag av den ubetingete rettferdighet. De som angrer må vise sin anger i villighet til å sone straffen og om mulig gjøre godt igjen hva de har forbrutt. - Kirken vil sikkert hevde at det må tas særlig strengt på dem som har hatt ansvar i samfunnet, men sviktet.

- Hva mener De er kirkens oppgave i kampens slutfase?

- Å hjelpe folk til å bevare hodet kaldtog hjertet varmt.

- Hvilke lærdommer har kirken høstet av kampen?

- At vi stod i fare for å trekke oss tilbake til en liten høytidelig krok av livet, omkring dåp, konfirmasjon og begravelse. Vi har lært at kirken må kaste lyset over alle livsområder, at kristendommen er altomfattende og at alt angår kirken, fordi alt angår Gud.

Kirkens oppgave er å være lydige mot Gud, enten den blir populær på det eller ikke. Den gjør seg derfor ingen illusjoner om etterkrigstiden, som vil kombinere en teknisk allmakt med en hittil ukjent avnakt. For krigen har vært et moralsk skred. Kirken tror og vet at verdens eneste mulighet ligger i å bøye seg for Guds vilje, for rettferdighet, sannhet og godhet. Men den vet også at dette er en mulighet og vil samarbeide med alle som ser det og vil det.

- o -

Gjenreisningen av Norge.

Når det er tale om gjenreisningen av Norge, kan en dele opp denne i 3 perioder: hjelpeperioden like etter krigens opphør, en periode som en kan tenke seg vil vare 2-3 måneder. Så kommer periode nr. 2 da en skal skaffe alle reservedeler, råstoffer etc. for å få hjulene til å rulle igjen, og endelig har vi selve gjenoppbygningen. I denne perioden skal en forsøke å bringe effektiviteten av det norske næringslivet som helhet opp til førkrignivået. Periode nr. 2 kan tenkes å ville ta 10-12 måneder. Hvor lang tid selve gjenreisningsperioden vil ta, avhenger av så mange idag ukjente faktorer. Hjelpeperioden vil falle sammen med den økonomisk-militære perioden som en regner med vil vare ca. 6 måneder. Man håper at matrasjonene etter fallfall 3-4 måneder vil kunne endres slik at rasjonene av de mest livsviktige varer bli forholdsvis rommelige. - o -